

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Správa o monitorovaní stratégie EÚ pre trvalo udržateľný rozvoj za rok 2011: hodnotenie EHSV“ (stanovisko z vlastnej iniciatívy)

(2012/C 229/04)

Spravodajca: **Stefano PALMIERI**

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 25. októbra 2011 v súlade s ustanovením článku 29 ods. 2 rokovacieho poriadku rozhodol vypracovať stanovisko z vlastnej iniciatívy na tému

„Správa o monitorovaní stratégie EÚ pre trvalo udržateľný rozvoj za rok 2011: hodnotenie EHSV“.

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie, poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci prijala svoje stanovisko 11. mája 2012.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 481. plenárnom zasadnutí 23. a 24. mája 2012 (schôdza z 23. mája) prijal 138 hlasmi za, pričom 9 členovia hlasovali proti a 12 sa hlasovania zdržali, toto stanovisko:

1. Závety a odporúčania

1.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) sa domnieva, že monitorovacia správa Eurostatu (*Správa o monitorovaní stratégie EÚ pre trvalo udržateľný rozvoj za rok 2011*) je dôležitý a účinný nástroj z hľadiska:

- zhrnutia dosiahnutého pokroku smerom k cieľom európskej stratégie udržateľného rozvoja;
- preskúmania a vylepšenia cieľov, programov a opatrení samotnej stratégie EÚ pre trvalo udržateľný rozvoj, ako aj spresnenia v súčasnosti používanej metodiky a nástrojov merania trvalo udržateľného rozvoja;
- reakcie na nové vznikajúce výzvy, najmä z hľadiska účinkov globálnej hospodárskej a finančnej krízy na stratégiu trvalo udržateľného rozvoja.

1.2 V tejto súvislosti EHSV ľutuje, že neexistuje správa Komisie o stave realizácie stratégie trvalo udržateľného rozvoja v EÚ a vyzýva Komisiu a iné inštitúcie EÚ, aby reagovali na výsledky správy Eurostatu, ktorá je neoddeliteľnou súčasťou samotnej stratégie a základným nástrojom na politické hodnotenie doteraz vykonaných opatrení a na určenie budúceho smerovania.

1.3 EHSV preto zastáva názor, že na splnenie cieľov stratégie je potrebné vyvinúť účinnejšie politické úsilie, počínajúc práve snahami potrebnými na správne meranie stavu trvalo udržateľného rozvoja, ktoré zahŕňa hodnotenie jednak vedeckého a jednak politického charakteru, pokiaľ ide o účinnosť opatrení v rámci politik uskutočňovaných na podporu udržateľnosti.

1.4 Na tento účel Európsky hospodársky a sociálny výbor znovu opakuje svoju výzvu na zohľadnenie podnetov a nápadov, ktoré k tejto téme vznikli v jeho Stredisku na monitorovanie trvalo udržateľného rozvoja s cieľom prepozičovať hlas občianskej

spoločnosti. Prechod k modelu udržateľnejšieho rozvoja môže byť účinný iba pri realizácii demokratických procesov, ktoré podporujú informovanosť a účasť verejnosti na rozhodovaní, a to prostredníctvom rozvoja štruktúr dialógu medzi občianskou spoločnosťou a zodpovednými politikmi.

1.5 EHSV zdôrazňuje, že je potrebné posilniť väzby medzi stratégiou trvalo udržateľného rozvoja a ostatnými významnými politickými iniciatívami EÚ. Je to práve prierezový a všadeprítomný charakter koncepcie trvalej udržateľnosti rozvoja, ktorý si vyžaduje úzke prepojenie so všetkými ostatnými vznikajúcimi politickými prioritami (sociálna rovnosť, boj proti chudobe a nezamestnanosti, sociálna spravodlivosť, účinné využívanie zdrojov, ochrana prírodného kapitálu, sociálna súdržnosť, rozvojová spolupráca).

1.5.1 Táto potreba vzájomného prepojenia rôznych politických stratégií EÚ získava zvláštny význam práve v súčasnej historickej etape. Vážne dôsledky spôsobené svetovou hospodárskou krízou spôsobujú, že je nevyhnutné rozlišovať medzi následkami vyplývajúcimi zo svetovej hospodárskej situácie a rozvojom prehĺbených a štruktúrovaných dlhodobých stratégií trvalo udržateľného rozvoja.

1.5.2 EHSV zdôrazňuje najmä potrebu lepšej spolupráce a integrácie medzi európskou stratégiou pre trvalo udržateľný rozvoj a stratégiou Európa 2020 tak, aby sa zabezpečilo, že činnosti v rámci druhej spomínanej stratégie budú účinne zamerané na dosiahnutie väčšej udržateľnosti rozvoja. Analýza a výskum nových ukazovateľov umožňuje hodnotiť účinnosť opatrení na podporu udržateľných modelov spotreby a výroby a tiež podporovať proces monitoringu stratégie Európa 2020.

1.6 EHSV odporúča posilniť sociálnu dimenziu trvalo udržateľného rozvoja, predovšetkým v dôsledku následkov hospodárskej krízy v sociálnych otázkach, najmä pokiaľ ide o nárast nezamestnanosti, nerovností a rizika sociálneho vylúčenia, ktoré vo väčšej miere zasahujú najzraniteľnejšie vrstvy obyvateľstva a spôsobujú dlhodobé retazové účinky na životné podmienky ľudí, pričom obmedzujú aj hranice zásahov v prospech ochrany životného prostredia.

1.7 EHSV dôrazne podporuje presadzovanie hospodárskeho rozvoja, ktorý bude schopný zabezpečiť hospodársky rast pri neutralizovaní negatívnych vplyvov na životné prostredie a v ktorom sa zohľadnia základné zásady rovnosti, spolupráce a sociálnej spravodlivosti (ktoré sú základom samotnej myšlienky trvalo udržateľného rozvoja).

1.7.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor podporuje koncepciu ekologického rastu a rozvoj ekologického hospodárstva, ktorý sa má realizovať v rámci dlhodobej perspektívy trvalo udržateľného rozvoja, pri znižovaní nerovností alebo nerovnosti príležitostí v rámci prechodu k modelu rozvoja pri nízkych emisiách oxidu uhličitého⁽¹⁾.

1.7.2 EHSV v tomto zmysle víta odporúčania Medzinárodnej organizácie práce o ekologických pracovných miestach aby sa pri prechode k ekologickému hospodárstvu zabezpečili pre zamestnancov dôstojné pracovné podmienky a vysoko kvalitné zamestnanie, čím by sa zabránilo tomu, že ekologické hospodárstvo by mohlo znovu vytvoriť rovnaké sociálne rozdiely, aké vznikli v iných fázach transformácie.

1.8 Pri prechode k udržateľnosti je základom, aby sa posilnili investície do výskumu a inovácií, predovšetkým v energetike, na podporu rozvojového modelu, ktorý je viac založený na obnoviteľných zdrojoch energie a menej závislý od spotreby fosílnych palív, a na dosiahnutie zníženia energetickej náročnosti hospodárstva, ale aj z dôvodu kladného vplyvu na rast a pracovné príležitosti, ktorý sa môže prejavíť pri spustení nových činností a podpore konkurencieschopnosti ekonomiky.

1.9 Popri kvalite výskumu a technologických inovácií zohráva podstatnú úlohu aj vzdelanie: sprevádza občiansku spoločnosť na ceste k inému modelu rozvoja, pričom poskytuje vhodné nástroje na účinné riešenie výziev, ktoré prináša a posilňuje jeho úlohu aktívneho činiteľa zmeny.

1.10 Zabezpečenie primeranej úrovne senzibilizácie a vzdelania v oblasti trvalo udržateľného rozvoja je preto kľúčový cieľ, ktorý musí napredovať ruka v ruku so zavádzaním účinnejších parametrov na meranie pokroku k väčšej udržateľnosti.

1.11 Predovšetkým je vhodné pokračovať v ceste, ktorou sa vydal EHSV pri podpore vypracovávaní nových ukazovateľov na meranie hospodárskeho pokroku iných ako HDP⁽²⁾ a zlučovať kvantitatívne a kvalitatívne rozmery analýzy, a otvoriť sa aj odhaľovaniu spôsobov vnímania a hodnotenia sociálnych aktérov v otázkach udržateľnosti.

(1) Stanovisko EHSV na tému „Postoj EHSV k príprave konferencie OSN o udržateľnom rozvoji (Rio + 20)“, spravodajca: pán Wilms, Ú. v. EÚ C 143, 22.5.2012, s. 39.

(2) Stanovisko EHSV na tému „Viac ako HDP – zapojenie občianskej spoločnosti do postupu stanovovania doplnkových ukazovateľov“, Ú. v. EÚ C 181, 21.6.2012, s. 14.

1.12 Iba prostredníctvom procesu účasti a zapojenia odborníkov, politických a sociálnych partnerov a občianskej spoločnosti bude možné vytvoriť novú politickú a sociálnu kultúru schopnú naplánovať myšlienku rozvoja, ktorá pojme a spojí tri sféry – hospodársku, sociálnu a životné prostredie, na ktorých stojí koncepcia kvality a udržateľnosti ľudského pokroku.

2. Úvod

2.1 Súčasná monitorovacia správa Eurostatu o stratégii trvalo udržateľného rozvoja EÚ v roku 2011 (*Správa o monitorovaní stratégie EÚ pre trvalo udržateľný rozvoj za rok 2011*) ponúka podrobný obraz situácie členských štátov EÚ po dvoch rokoch od krízy a z tohto dôvodu umožňuje vykonať kritické hodnotenie hlbokých zmien odohrávajúcich sa v našich spoločnostiach, ako aj prebiehajúcej diskusie o možnosti, že prechod na hospodárstvo s nízkymi emisiami oxidu uhličitého bude príležitosťou na boj proti recesii, pričom bude podnecovať revitalizáciu výroby a pôsobiť proti prudkému poklesu zamestnanosti.

2.2 Vzhľadom na svoju úlohu premosťujúcu EÚ a organizovanú občiansku spoločnosť chce EHSV prispieť k diskusii vyplývajúcej z uvedenej správy v prospech účasti inštitúcií zastupujúcich európskych občanov pri hodnotení tém a projektov týkajúcich sa dosiahnutia trvalo udržateľného hospodárskeho, sociálneho a environmentálneho rozvoja.

2.3 Zámerom tohto stanoviska je tiež nadviazať na predchádzajúce stanoviská, ktoré vypracoval EHSV v rámci prípravy konferencie OSN o trvalo udržateľnom rozvoji (UNCSD), ktorá sa uskutoční v Rio de Janeiro (Rio + 20) v júni 2012.

2.3.1 Toto stanovisko predstavuje príspevok občianskej spoločnosti k rokovaniu na samite Rio + 20, najmä vo vzťahu k jednej z dvoch základných výziev, ktoré budú v centre pozornosti samitu: *inštitucionálny rámec pre trvalo udržateľný rozvoj*.

3. Všeobecné úvahy

3.1 Analýza údajov zo správy za rok 2011 poukazuje na skutočnosť, ako sa môžu niektoré dosiahnuté výsledky, a to smerom k cieľom stratégie EÚ pre trvalo udržateľný rozvoj, pričítať skôr účinku súčasnej svetovej ekonomickej situácie ako naplneniu dlhodobých štruktúrovaných stratégií zameraných na realizáciu trvalo udržateľného rozvoja. Prioritou je analyzovať a riešiť existujúce odchýlky medzi členskými štátmi pri dosahovaní týchto cieľov.

3.1.1 Pokiaľ ide o **priaznivý vývoj**, ktorý správa upozorňuje v období od roku 2000 do súčasnosti, je možné pozorovať:

— pokles počtu osôb, ktorým hrozí chudoba alebo sociálne vylúčenie (hoci sa zvýšil podiel chudobných pracujúcich),

- nárast očakávanej dĺžky života pri narodení a celkové zlepšenie zdravia obyvateľstva (aj keď pretrvávajú nerovnosti v dostupnosti zdravotnej starostlivosti),
- zníženie emisií skleníkových plynov a zvýšenie spotreby energie z obnoviteľných zdrojov,
- stabilita v hojnosti a rozmanitosti druhov bežných vtákov, ako dobrý ukazovateľ celkového stavu biodiverzity a neporušenosti prírodných systémov.

3.1.2 Pokiaľ ide o **nepriaznivý vývoj**, je možné pozorovať:

- zvýšil sa dopyt po materiáloch, aj keď sa zaznamenal pozitívny trend nárastu produktivity zdrojov,
- zvýšila sa miera zamestnanosti starších pracovníkov, ktorá však nedosahuje cieľ stanovený na rok 2010,
- rybolov zostal nad úrovňou udržateľnosti zásob rýb,
- zatiaľ sa dosiahlo iba relatívne odviazanie hospodárskeho rozvoja od spotreby energie v doprave a nedošlo k presunu nákladnej a osobnej prepravy na také druhy dopravy, ktoré majú menší vplyv na životné prostredie,
- nedosiahol sa cieľ stanovený na rok 2010 vo výške 0,56 % hrubého národného dôchodku na oficiálnu rozvojovú pomoc.

3.2 V súvislosti s vplyvom krízy na priaznivý resp. nepriaznivý vývoj trendov analyzovaných v správe Eurostatu je potrebné poznamenať, že zníženie emisií skleníkových plynov je na jednej strane dôsledkom účinnejšieho využívania energie a väčšieho využívania palív, pri ktorých sú nižšie emisie oxidu uhličitého, na druhej strane je to však aj dôsledok recesívnych účinkov vyplývajúcich z krízy.

3.2.1 Energia, ako predpoklad všetkých hospodárskych činností, sa javí byť premennou, ktorá je najužšie spätá s hospodárskym rastom, ako dokazuje zníženie konečnej spotreby energie súbežne s poklesom HDP. Táto skutočnosť znamená, že je potrebné vykonať ďalšie kroky vpred, pokiaľ ide o odstránenie väzby medzi hospodárskym rastom a znečisťovaním životného prostredia prerušením väzieb medzi produkciou bohatstva a spotrebou energie.

3.3 Scenár vykreslený v správe Eurostatu teda ukazuje, že Európska únia urobila významný pokrok na ceste smerom k udržateľnému environmentálnemu, hospodárskemu a sociálnemu rozvoju. Hospodárstvo EÚ je však stále energeticky náročné a emituje priveľa oxidu uhličitého a z tohto dôvodu je potrebné zintenzívniť úsilie v prospech hlbokých kultúrnych zmien, ktoré môžu začať dlhodobý proces prechodu bez vplyvov súčasnej svetovej hospodárskej situácie.

4. Konkrétne úvahy

4.1 Analýza ukazovateľov, ktoré merajú **sociálno-ekonomický rozvoj** v jeho vývoji od roku 2000 do roku 2011 ukazuje obzvlášť výrazne účinky recesie, ktorá je dôsledkom svetovej hospodárskej krízy. Je to zjavné najmä pri skúmaní HDP, investícií a produktivity práce.

4.1.1 Negatívne trendy sa zaznamenávajú v súvislosti s *nezamestnanosťou a zamestnanosťou*, pričom obavy vzbudzuje najmä miera nezamestnanosti mladých ľudí. Naopak pozitívne trendy je možné pozorovať v oživení *úspor domácností* ako odpoveď na krízu, v raste *výdavkov na výskum a vývoj* a v znížení *energetickej náročnosti*, kde sa zaznamenalo úplné odstránenie väzieb.

4.1.2 V oblasti sociálno-ekonomického rozvoja sa meria pokrok dosiahnutý pri budovaní spoločnosti založenej na inovatívnom a ekologicky účinnom hospodárstve, ktoré prináša občianskej spoločnosti vysokú životnú úroveň. Hospodárska kríza mala na dosiahnutie týchto cieľov negatívny vplyv. Vývoj procesu ekologizácie hospodárstva však môže byť silným nástrojom na zvládnutie recesie, ktorý pomáha oživiť produkciu a zvýšiť zamestnanosť.

4.2 Analýza dosiahnutého pokroku smerom k trvalo **udržateľnej výrobe a spotrebe** ukazuje protichodné trendy. Aj keď sa EÚ stala efektívnejšou vo *využívaní zdrojov*, sme svedkami neustáleho nárastu *dopytu po materiáloch*. Čo sa týka energetiky, spotreba elektrickej energie rastie, ale došlo k poklesu *koncovej spotreby energie*. Čo sa týka problematiky odpadov, konštatujeme zvýšenie produkcie nebezpečných odpadov, ale naopak došlo k zníženiu množstva *neminerálnych odpadov* a zvýšeniu *recyklácie*. Tiež sa zaznamenáva pokračujúci nárast *počtu automobilov*, došlo však k zníženiu *emisií znečisťujúcich látok*, ktoré z veľkej časti plynú zo zaznamenaného poklesu v doprave a zo šírenia motorov s lepšími vlastnosťami.

4.2.1 Súbor kontrastov, ktorý vyplýva z analyzovaných ukazovateľov dokazuje, že napriek dosiahnutému pokroku je na splnenie cieľa spočívajúceho v prerušení väzby medzi hospodárskym rastom a využívaním zdrojov v súlade s únosnosťou zaťaženia ekosystémov potrebné ďalšie úsilie. Je tiež dôležité viac zohľadniť vzájomnú závislosť spotreby a výroby a presadzovať koncepciu životného cyklu výrobkov. Malo by sa preto viac investovať do senzibilizácie v prospech výrobných a spotrebných modelov menej ovplyvňujúcich životné prostredie.

4.3 Ukazovatele **sociálneho začlenenia** ukazujú skôr priaznivý vývojový trend so znížením *ohrozenia chudobou alebo sociálnym vylúčením*. Sme však svedkami zvýšeného rizika chudoby v skupine osôb vo veku 25 až 49 rokov, a miernejším nárastom nezamestnanosti mladých ľudí v skupine osôb vo veku 18 až 24 rokov. Naopak sa znížili: *intenzita chudoby, nerovnosť príjmov, miera dlhodobej nezamestnanosti, rozdiel v mzde medzi pohlaviami*.

4.3.1 Medzi nepriaznivé trendy patria: nárast *podielu chudobných pracujúcich osôb*, nárast účasti na celoživotnom vzdelávaní, ktorý nie je dostatočný vzhľadom na dosiahnutie cieľa stanoveného na rok 2010, a potreba ďalšieho zníženia *miery predčasného ukončenia školskej dochádzky*.

4.3.2 Aj keď je obraz vykreslený v správe Eurostatu pomerne priaznivý, je potrebné zlepšiť výsledky týkajúce sa predčasného ukončenia školskej dochádzky a celoživotného vzdelávania. Riziko chudoby postihuje vo väčšej miere práve ľudí s nižším vzdelaním. Okrem toho, vzdelávanie a odborná príprava zohrávajú kľúčovú úlohu pri možnosti využiť pracovné príležitosti súvisiace s rozvojom ekologického hospodárstva, ktoré vyžaduje vývoj nových, ekologicky efektívnych technológií a prispôbenie kvalifikácie v súlade s procesmi technologických inovácií. Vzdelávanie je teda kľúčom podpory pracovného začlenenia mladých ľudí, ale aj riešenia potrieb tých, ktorí už pracujú a musia čeliť novým problémom vyplývajúcim z prebiehajúcich zmien.

4.4 Analýza **demografických zmien** predstavuje významné zlepšenia v súvislosti s mierou zamestnanosti starších pracovníkov, očakávanou dĺžkou života pri narodení viac ako 65 rokov a znížením rizika chudoby pre osoby staršie ako 65 rokov.

4.4.1 Popri týchto zlepšeniach je však možné pozorovať nárast kvantitatívnych a kvalitatívnych úrovní výdavkov na sociálne zabezpečenie a na verejný dlh. Demografické zmeny, ktorých sme svedkami: najmä nižšia pôrodnosť a väčšia očakávaná dĺžka života pri narodení, a z nich vyplývajúca nerovnováha medzi generáciami si vyžadujú reagovať na výzvu vytvoriť vzájomne inkluzívnu spoločnosť pri zachovaní udržateľnej úrovne verejných výdavkov a pri modulácii výdavkov na sociálne zabezpečenie v dôsledku zmenených požiadaviek, ktoré spôsobujú väčší dopyt po dôchodkoch, zdravotnej starostlivosti a dlhodobej starostlivosti.

4.5 Analýza **verejného zdravia** ukazuje zlepšenia v prospech dlhšieho a zdravšieho života: *očakávaná dĺžka života pri narodení* sa zväčšuje a znižuje sa počet úmrtí v dôsledku *chronických chorôb* a počet *samovrážd*. Ďalej sa zaznamenal pokles výroby *toxických chemikálií*, počet *vážnych pracovných úrazov* a prípadov *obťažovania hlučnosťou*. Popri tomto priaznivom vývoji však stále pretrvávajú nerovnosti v *dostupnosti zdravotnej starostlivosti* medzi rôznymi sociálno-ekonomickými skupinami.

4.5.1 Pojem verejné zdravie zahŕňa rôzne sociálne, hospodárske a environmentálne aspekty rozvoja (*bezpečnosť a ochrana zdravia pri práci, financovanie zdravotnej starostlivosti, pôsobenie škodlivých látok atď.*), čím predstavuje jednu z kľúčových výziev stratégie EÚ pre trvalo udržateľný rozvoj, ktorá vyžaduje väčšie úsilie zamerané na integrovaný analytický prístup na opätovné zlúčenie troch sfér udržateľnosti, ktoré sa naopak často považujú za oddelené.

4.6 Analýza ukazovateľov **zmeny klímy a energetických ukazovateľov** ukazuje niektoré významné zlepšenia: na tieto trendy mala však významný vplyv aj hospodárska kríza, a to z dôvodu úzkej väzby medzi energetickou spotrebou a hospodárskym rozvojom. Pokiaľ ide o prospešné zmeny, je možné uviesť: zníženie *emisí skleníkových plynov*, ktorým sa EÚ priblížila k dosiahnutiu cieľa znížiť emisie do roku 2020 o 20 % a k cieľu podľa Kjótskeho protokolu stanovenému na rok 2012, rast *podielu energie z obnoviteľných zdrojov*, ktorý by mohol do roku 2020 dosiahnuť cieľ 20 % energie z obnoviteľných zdrojov na pokrytie hrubej domácej spotreby energie, ako aj väčšie využitie *obnoviteľných zdrojov v doprave*. Tiež je potrebné uviesť zníženie *dopytu po energii*.

4.6.1 Pokiaľ ide o nepriaznivé zmeny, je naopak potrebné uviesť: nárast závislosti od *energetického dovozu* v rokoch 2000 až 2009, nedosiahnutie 21 % podielu energie z obnoviteľných zdrojov pri *výrobe elektrickej energie*, mierny pokrok v *kogenerácii* a pri *presune daňového zaťaženia z práce na využívanie zdrojov*.

4.6.1.1 Výroba a spotreba energie sú hlavnými príčinami emisí CO₂, a teda hlavnými faktormi pôsobiacimi na životné prostredie. Z tohto dôvodu majú *technologické inovácie v energetike* mimoriadny význam. Navyše, rozvoj obnoviteľných zdrojov energie a energetickej účinnosti môže tiež, okrem znižovania emisí skleníkových plynov, vytvárať hospodárske a sociálne výhody tým, že je určujúci pre nové činnosti, ktoré vytvárajú pracovné miesta, pričom spájajú problematiku ochrany životného prostredia s otázkami hospodárskeho rastu a zamestnanosti.

4.6.1.2 Na tieto účely je potrebné zamedziť tomu, aby hospodárska kríza ohrozila prebiehajúce procesy ekologizácie hospodárstva, ktoré sa v tejto fáze recesie javia byť zvlášť ohrozené.

4.7 Aj zmeny zaznamenané v oblasti **udržateľnej dopravy** je čiastočne možné prisúdiť dôsledkom hospodárskej krízy. Predovšetkým nižší objem prepravy, ktorý vyplýva z krízy, je príčinou menšieho počtu *dopravných nehôd na cestách*, ako aj zníženia *emisí skleníkových plynov* a *spotreby energie*, pri ktorých sa zaznamenalo zmenšenie väzieb, ale len relatívne.

4.7.1 Pokiaľ ide o pozitívne trendy je možné pozorovať pokrok v znižovaní *emisí CO₂* z nových automobilov, ako aj v poklese *znečisťujúcich látok v ovzduší*. Naopak v súvislosti s negatívnymi trendmi je potrebné poznamenať, že ani v nákladnej, ani v osobnej doprave sa nezaznamenal posun k *doprave s menším vplyvom na životné prostredie*.

4.7.1.1 Doprava je komplexné odvetvie, ktorého kritické prvky majú rôzne príčiny, zahŕňajúce aj životný štýl a kultúrne modely spotreby. V tomto zmysle je doprava príkladom toho,

ako sa boj proti zmene podnebia, aby bol účinný, nemá obmedzovať iba na politické opatrenia a technické rozhodnutia, ale mal by zahŕňať predovšetkým občanov v ich každodennom živote.

4.8 Úsilie vyvinuté smerom k ochrane **prírodných zdrojov** prinieslo niektoré pozitívne výsledky, ale v tejto oblasti je ešte potrebné vykonať niekoľko dôležitých krokov. Kým *hojnosť a rozmanitosť mnohých druhov bežných vtákov* je stabilná, pretrvávajúcim problémom je nadmerný *rybolov* ⁽³⁾. Síce pribúda *vyčleňovanie prírodných oblastí*, pokračuje však aj *nárast zastavanej plochy na úkor poľnohospodárskej pôdy a poloprírodnej krajiny*.

4.8.1 Prírodné zdroje nie sú iba predpokladom rozvoja výrobných a spotrebných činností človeka, ale závisí od nich aj rovnováha ekosystému, ktorého zmena môže mať nezvratné dôsledky pre celú planétu. Z tohto dôvodu je potrebné vyvinúť väčšie úsilie pri zastavení zhoršovania životného prostredia zachovaním *prírodného pôdneho kapitálu* a jeho zdrojov *biodiverzity*.

4.8.2 Existuje naliehavá potreba vyplniť medzeru týkajúcu sa ekologických ukazovateľov pridaním ďalších ukazovateľov tak, aby lepšie odrážali stav biologických zdrojov a verejný prínos, súčasný a budúci, vyplývajúci z fungovania ekosystémov.

4.9 Rozvoj **globálneho partnerstva** od roku 2000 vykazuje pozitívne signály, hoci kríza mala negatívny vplyv na *obchodné toky* (nárastom *dovozu z rozvojových krajín* a znížením *dotácií pre poľnohospodárstvo EÚ*), na *financovanie udržateľného rozvoja* a *hospodárenie s prírodnými zdrojmi*.

4.9.1 Na druhej strane je však vidieť nízky nárast podielu hrubého národného dôchodu využívaného na *oficiálnu rozvojovú pomoc v rozvojových krajinách*, ktorý neumožňuje dosiahnuť cieľ stanovený na rok 2010. Ďalej je potrebné uviesť zmenšenie *rozdielu medzi emisiami CO₂ v EÚ a rozvojových krajinách* v dôsledku zvýšenia emisií v rozvojových krajinách a poklesu v krajinách EÚ.

4.9.2 *Globálne partnerstvo* je základným rozmerom stratégie EÚ pre trvalo udržateľný rozvoj: boj proti rozšírenej chudobe, nerovnostiam a neexistujúcemu prístupu k zdrojom v najmenej rozvinutých a rozvojových krajinách je základnou úlohou

udržateľného rozvoja. Odtiaľ plynie záväzok pomáhať najchudobnejším krajinám držať rovnaký krok s prechodom k udržateľnosti, pričom je potrebné reagovať na rast svetovej populácie, na rastúce očakávania z hľadiska životnej úrovne a na rast spotreby surovín.

4.10 Ukazovatele merajúce úroveň **dobrej správy vecí verejných** vykazujú pozitívne aj negatívne trendy. V súvislosti s priaznivým vývojom je možné uviesť: a) výrazný pokles prípadov porušenia právnych predpisov EÚ na štátnej úrovni; b) v období rokov 2007 až 2009 bola miera *transpozície právnych predpisov EÚ štátnymi orgánmi* vyššia ako cieľových 98,5 %; c) nárast dostupnosti *elektronickej verejnej správy* v oblasti základných verejných služieb a jej využívania občanmi členských štátov; d) polovica občanov uviedla, že *dôverujú Európskemu parlamentu*. V súvislosti s nepriaznivým vývojom sa konštatuje toto: e) pokles *účasti voličov* v štátnych parlamentných voľbách a účasti na voľbách do Európskeho parlamentu, ktorá bola nižšia ako účasť v štátnych voľbách (medzi 27 krajinami bol rozdiel viac ako 20 %, pričom iba v jednej krajine bol výsledok opačný); f) ešte sa nevykonali dostatočné opatrenia pri presune zdaňovania k väčšiemu podielu *ekologických daní* na celkovom daňovom zaťažení.

4.10.1 Pojem *dobrá správa vecí verejných* je úzko prepojený s udržateľným rozvojom a s potvrdením zásady sociálnej a medzigeneračnej spravodlivosti, ktorá vyžaduje, aby záujmy budúcich generácií boli súčasťou dohôd súčasných generácií. *Dobrá správa vecí verejných* si vyžaduje rozvoj demokratickej spoločnosti, a to plnou účasťou hospodárstva, sociálnych partnerov a občianskej spoločnosti cez vytvorenie štruktúr na dialóg medzi občanmi a zodpovednými politikmi.

4.11 EHSV sa domnieva, že zapojenie a účasť občianskej spoločnosti má zásadný význam na dosiahnutie ďalšieho pokroku pri realizácii udržateľného rozvoja a konsolidácii samotnej stratégie EÚ pre trvalo udržateľný rozvoj. Na zabezpečenie účasti občianskej spoločnosti a umožnenie jej zapojenia do realizácie udržateľného rozvoja je potrebné rozšíriť prístup k vedomostiam a informáciám o otázkach udržateľnosti.

4.12 Na zabezpečenie účinnejšej komunikácie je tiež potrebné zaviesť účinnejšie parametre na meranie pokroku dosiahnutého pri realizácii udržateľného rozvoja. Je najmä vhodné pokračovať v ceste, na ktorú nastúpil EHSV podporou vypracovania nových ukazovateľov na meranie hospodárskeho pokroku iných ako HDP ⁽⁴⁾, pomocou ktorých bude možné začleniť hodnotenie kvality životného prostredia a sociálnych vecí do hodnotenia hospodárstva. Je potrebné zlúčiť kvalitatívne aj kvantitatívne rozmery a súčasne sa otvoriť aj odhaľovaniu spôsobov vnímania a hodnotenia sociálnych aktérov v otázkach udržateľnosti.

⁽³⁾ Stanovisko EHSV na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o spoločnej organizácii trhu s výrobkami rybolovu a akvakultúry“, Ú. v. EÚ C 181, 21.6.2012, s. 183.

⁽⁴⁾ Stanovisko EHSV na tému „Viac ako HDP – zapojenie občianskej spoločnosti do postupu stanovovania doplnkových ukazovateľov“, Ú. v. EÚ C 181, 21.6.2012, s. 14.

4.13 Rozvoj efektívneho *informačného systému*, ktorý zďaleka neuspokojuje iba čisto poznávací záujem, je súčasťou rozhodovacieho a politického procesu, pričom je základom na zapojenie sa do systému sociálnych preferencií. Ide o dôvod, pre ktorý musí úvaha o samotnom zmysle sociálneho a environmentálneho pokroku a následné hľadanie nových ukazovateľov a interpretačných nástrojov prebiehať aktívnym zapájaním odborníkov, politických a sociálnych partnerov a občianskej spoločnosti cez demokratickú účasť na rozhodovaní.

4.14 EHSV by mal tiež vziať na vedomie, že neexistuje správa o budúcich vyhlídkach vyplývajúcich z práce Eurostatu, a požiadať o vysvetlenie, ako sa rozvoj politik a budúceho smerovania začlení do činnosti Komisie, ako aj do činnosti členských štátov.

V Bruseli 23. mája 2012

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Staffan NILSSON
